

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

з готовністю майбутнього фахівця сформувати індивідуальну стратегію сприйняття і художньо-образного опрацювання музичного твору на основі наявних фахово-інтерпретаційних комплексів.

Принцип інтеграції аутокомунікативної і транскомунікативної взаємодії націлений на активізацію поліфонічної діалогової та полілогової комунікації студента з власним внутрішнім світом, з навколишнім середовищем, з мистецтвом і через мистецтво з метою становлення рефлексивної позиції. Означений принцип пов'язаний з комунікативним методологічним підходом і спрямований на підвищення якісного рівня художньо-педагогічного спілкування. В аутокомунікативній ситуації людина одночасно є і комунікатором, і реципієнтом, тобто сторони, які взаємодіють, поєднуються в одній особі [2]. На відміну від аутокомунікації, транскомунікація пов'язана з проявом найбільш узагальнених, комунікативно значущих і стійких особистісних рис, у яких втілилися певні комунікативні цінності, що виходять за межі конкретної комунікативної ситуації (В. Омеляненко). Інтеграція аутокомунікації і транскомунікації дає змогу сформувати у майбутніх фахівців такий комунікативний досвід, який допоможе їм свідомо і ефективно розкодовувати і транслювати вербальні і невербальні сигнали в процесі спілкування з мистецтвом, з іншими через мистецтво і про мистецтво.

Принцип актуального наукового консалтингу передбачає своєчасне надання студентам необхідної для певної ситуації інформації, що пов'язана з науковим пошуком в процесі формування рефлексивних умінь.

Консалтинг в навчальному процесі розглядається як надання професійної допомоги в рекомендаційній формі в процесі навчання і виховання. Розрізняють такі види педагогічного консалтингу, як експертний (педагог здійснює діагностику і надає інформацію), процесуальний (активна взаємодія педагога і студентів), навчальний (педагог створює передумови для знаходження студентами вирішення проблем) [3]. Взагалі, технологія педагогічного консалтингу дозволяє організувати формування рефлексивних умінь майбутніх вчителів музики в процесі фортепіанної підготовки на основі інтенсифікації отримання нових знань, оптимізації міждисциплінарних зв'язків, актуалізації самоаналізу і самовдосконалення.

Визначення і впровадження вище викладених педагогічних принципів спрямовується на визначення ефективних педагогічних умов, зміст формування рефлексивних умінь майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки.

Література

1. Выготский Л.С. Собр. соч. В 6 т. /Л. С. Выготский. –М.: Педагогика, 1984. – Т. 3. – 328 с.
2. Грабар Н. Використання методики аутокомунікації в системі індивідуальної роботи бібліотек вищої школи / Н. Грабар // Вісник Книжкової палати. – 2013. – № 9. – С. 12-15.
3. Попова Н.В. Консалтинг як інструмент розвитку сучасної освіти / Н. В. Попова // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 43. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2006. – С. 56-60.
4. Рожков М.И. Концепция экзистенциальной педагогики / М.И. Рожков. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.yspu.yar.ru>

ВИЗНАЧНА РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Нечаєва Л. В.

Університет Ушинського, Україна

Формування художнього мислення в системі фахової підготовки майбутнього вчителя в галузі музичного мистецтва належить до найбільш актуальних і, в той же час, складних науково-педагогічних проблем. Її висвітлення знаходиться на перетині різних наукових галузей, зокрема естетики, психології, мистецтвознавства, педагогіки мистецтва тощо.

Як відомо, мислення в цілому є специфічною, духовною і теоретичною діяльністю людини, яка виступає процесом усвідомлення її буття. За В. Давидовим, мислення – це процес відображення дійсності, вища форма творчої активності людини. В самому процесі мислення вже закладений творчий підхід – намагання відобразити предмет не тільки таким, яким він є, а й на основі знання закономірностей його руху – таким, яким він буде або повинен бути для задоволення потреб людини.

Художнє мислення як культуротворчий феномен є процесом саморозвитку, самотворення і збагачення внутрішнього світу та сутнісних сил людини. Воно спрямовується на удосконалення духовності особистості і стає характеристикою її діяльності. Наукове підґрунтя дозволяє характеризувати художнє мислення як залучення особистості до творчої діяльності, яка розвиває універсальні професійні якості. Саме від цього значення художнього мислення для професійної

діяльності педагогів різних мистецьких спеціальностей і зокрема, вчителів музичного мистецтва, постійно підкреслюється у науково-педагогічній літературі.

Дослідження вчених В. Біблера, Л. Виготського, М. Гончаренка, Л. Дись, Г. Костюка, О. Лілова, І. Ляшенко, А. Матюшкіна, Я. Пономарьова, В. Петровського, С. Раппопорта, С. Рубінштейна, К. Столовича, К. Шудрі довели, що художнє мислення здійснюється не тільки на підґрунті різноманітних мисленневих операцій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, судження, умовиводи), а й на глибокому взаємозв'язку інтелектуального і емоційно-чуттєвого. Уявлення і фантазія, асоціативні зв'язки та інтуїтивне відчуття – механізми, що забезпечують рух думки поряд з індукцією і дедукцією, аналізом і синтезом.

Відмінними рисами художнього мислення є: емоційна забарвленість і насиченість, велика роль інтуїції, образна форма матеріалізації художньої думки, зв'язок з чуттєвим уявленням, пам'яттю, емоційним станом, тобто з усіма компонентами розвинутої людської свідомості й підсвідомості. Крім того, художнє мислення включає в себе також соціальний досвід особистості, знання, навички, вміння, ерудицію. Як вид діяльності індивідуальної свідомості, художньому мисленню властиві й особистісні риси. Перш за все, воно відрізняється своєю естетичністю, духовним катарсисом, який впливає на формування загальноосвітніх цінностей, а мистецтво, в свою чергу, стає носієм і каталізатором високої людської культури. Таким чином, художнє мислення є складною, багатогранною і полі детермінованою реальністю, що потребує різнопланових підходів до її вивчення.

Здійснення будь-яких операцій художнього мислення завжди відбувається природно, з проходженням певних стадій та етапів. Так, *перший етап* являє собою початок мисленнєвого акту, який базується на пізнавальному інтересі, проблемних ситуаціях, навчальних або практичних потребах студентів і спрямован на розуміння смислу твору мистецтва. На *другому етапі* студент самостійно здійснює мисленнєві дії та операції, а саме: він з'ясовує, вивчає, аналізує, проводить асоціації, шукає зв'язки, узагальнює судження, формулює умовиводи. Під час цієї роботи художнє мислення набуває можливості планомірного або хаотичного функціонування. Крім цього, реалізація процесу художнього мислення вимагає від студента певних музично-теоретичних знань, понять, зокрема особливостей жанрів, стилів, художньої мови, засобів художньої виразності, які притаманні тому чи іншому твору музичного мистецтва. Якщо з'ясовується, що інформації заснованої на попередньому досвіді недостатньо, тоді студент звертається до пошуку і отримання нових знань. Використання попереднього досвіду з доповненням нової інформації розширює можливості розуміння композиторського задуму, драматургії твору, особливостей художнього образу, осмислення окремих елементів і, як наслідок, формує мовно-смисловий комплекс понять. Залучення студентів до нестандартних мисленневих операцій і дій (які поступово набувають стабільності) в значній мірі сприяють активізації художнього мислення. На *третьому етапі* з'являється ідея вирішення поставленої проблеми, але спочатку у вигляді гіпотези або задуму, які виникають під час інтелектуального осяння, інсайту. Такий момент є найвищою точкою творчого процесу мислення. Виходячи з того, що художнє мислення здійснюється в процесі розв'язання структурно-логічних і емоційно-образних завдань, спрямованих на розуміння музичного твору, його драматургії, характеру музичного образу, тому тривалість його інсайту довше, ніж в іншій діяльності. Треба зазначити, що мисленнєві операції на кожному із етапів здійснюються по-різному, мають спонтанний характер, а вже на третьому етапі мисленнєві операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, судження, умовиводи) набувають певної якості, мають логічну завершеність і закінчену дію.

Своєрідним імпульсом розвитку художнього мислення ми вважаємо творче застосування різнобічних емоційно-образних завдань і нестандартних вправ, які дозволяють студентам в процесі самостійної роботи над музичними творами засвоїти систему відповідних культурологічних, мистецтвознавчих знань і понять, пов'язаних з художньою практикою і необхідних для їх осмислення.

Важливо підкреслити, що ситуації проблематизації, виникаючі під час сприйняття творів музичного мистецтва, потребують актуалізації особливих пізнавальних процесів, які не є завданнями у повному розумінні цього слова. Особливість їх виконання полягає в художньому аналізі, виділенні елементів художніх засобів, знаходженні зв'язків, зіставлень, порівнянь у процесі інтерпретації мистецьких образів. Системний аналіз проблемних ситуацій, активний пошук їх розв'язання дозволяє студентам активно використовувати засвоєні методи пізнання мистецьких явищ і процесів. Вони мають можливість вдосконалювати набуті в процесі художньо-педагогічної діяльності аналітичні вміння і навички, розвиваючи художнє мислення.

Отже, удосконалення якості формування художнього мислення є важливою умовою фахової підготовки студентів в галузі музичного мистецтва. Від інтенсивності його прояву залежить рівень спрямованості мотивації, професійної компетентності, творчої самореалізації майбутнього вчителя як носія художніх і духовних цінностей. При цьому художнє мислення ми розглядаємо як процес пошуку і відкриття художніх образів в мистецтві, який характеризується їх узагальненням, аналітичним і аксіологічним сприйняттям та відтворенням у художньо-педагогічній діяльності.